

ОГЛЯДИ

DOI <https://doi.org/10.35220/2078-8916-2023-49-3.23>**І.В. Герасимова,**

кандидат медичних наук,
доцент кафедри терапевтичної стоматології,
Одеський національний медичний університет,
Валіхівський провулок 2, Одеса, Україна, індекс 65082,
ilonagerasimova111@gmail.com

О.Г. Цимбалюк

асистент кафедри терапевтичної стоматології,
Одеський національний медичний університет,
Валіхівський провулок 2, Одеса, Україна, індекс 65082,
olga.tsymbalyuk@onmed.edu.ua

**ПАМ'ЯТІ ВЧЕНОГО
КОСЕНКА КОСТЯНТИНА
МИКОЛАЙОВИЧА**

Фото 1. Косенко Костянтин Миколайович

29 грудня 2023 року виповниться 10 років від дня смерті заслуженого діяча науки та техніки, члена кореспондента Національної академії наук України, директора Державної установи «Інститут стоматології АМН України» Косенка Костянтина Миколайовича.

Костянтин Миколайович Косенко народився 1 січня 1952 року у невеликому містечку Ходорові у Дрогобицькій області (зараз Львівська область). З дитинства любив полювання та рибалку завдяки отцю Миколі Йосиповичу, який теж був стоматологом. Мати, Людмила Миколаївна, була медсестрою. З дитинства для Костянтина Мико-

лайовича сім'я була однією з найважливіших цінностей. 1964 року Костянтин Миколайович разом із сестрою та батьками переїхав до Одеси до будинку, збудованого його дідусям.

Школу закінчив 1969 року і того ж року вступив на стоматологічний факультет до Одеського медичного інституту ім. Н.І. Пирогова. В інституті зарекомендував себе як розумний, талановитий і різнобічний студент (**фото 2**).

Фото 2. Студент Косенко Костянтин Миколайович

Студентське життя було наповнене здобуттям знань, які потім успішно застосовувалися на клінічних кафедрах та під час асестування на операціях. Його вчителями були проф. Семенченко Г.І., проф. Кулаженко В.І. та інші. Ще у школі Костянтин Миколайович захопився і навіть отримав 1 розряд з легкої атлетики. За час навчання в інституті був неодноразово переможцем міжвузівських та республіканських змагань у цьому виді спорту. У 25 років почав займатися стендовою стрільбою і, виконавши нормативи, отримав кандидата у майстри спорту у 27 років (**фото 3**).

Фото 3. Змагання по стендовій стрільбі

В 1974 році після закінчення інституту розпочав свій трудовий шлях з посади старшого лаборанта та молодшого наукового співробітника відділення стоматології дитячого віку Одеського НДІ стоматології під керівництвом проф. Синіцина Р.Г. Основним напрямом наукової роботи на той час була розробка методів профілактики карієсу зубів.

В 1981 року Костянтин Миколайович під керівництвом Синіцина Р.Г. та Левицького А.П. захистив кандидатську дисертацію на тему «Обґрунтування застосування лаку, що містить фтор, пролонгованої дії на основі ціакрину для профілактики карієсу зубів». У 1982 році був призначений на посаду завідувача відділення профілактики основних стоматологічних захворювань. 1992 року був призначений на посаду директора Одеського НДІ стоматології (фото 4).

Фото 4. З колегами по Одеському НДІ України

У 1994 році захистив докторську дисертацію на тему «Основні стоматологічні захворювання у населення України та шляхи їх профілактики». І у цьому ж році став завідувачем кафедри терапевтичної стоматології в Одеському Національному медичному Університеті.

У 2000 році завдяки досягненням Костянтина Миколайовича йому було присвоєно звання професора, а вже у 2003 обрано членом-кореспондентом Академії медичних наук України за спеціальністю стоматологія та почесно присвоєно звання Заслужений діяч науки та техніки України.

На позачерговому з'їзді Асоціації стоматологів України в м. Судак у жовтні 2006 професора Косенка обрали Президентом Асоціації стоматологів України.

Костянтин Миколайович сприяв виходу України на «міжнародну арену»: в жовтні 2007 на Всесвітньому конгресі стоматологів в Дубаї (ОАЕ) було прийнято рішення щодо проведення

Всесвітнього дня здоров'я порожнини рота в усіх країнах світу, та саме з ініціативи Косенка К.М. як Президента «Асоціації стоматологів України» вперше такий захід було проведено 12 вересня 2008 в Україні.

Не обмежуючи себе тільки науковою роботою Костянтин Миколайович виконував обов'язки:

- головного позаштатного стоматолога МОЗ України (1997–2003);
- президента Асоціації стоматологів України (2006–2010);
- заступника співголови Координаційної ради з питань науковоорганізаційного та методичного забезпечення виконання завдань «Програми профілактики і лікування стоматологічних захворювань на 2002–2007 г.», затверджені Президентом України;
- заступника голови експертної комісії Фармакологічного центру МОЗ України;
- члена Вченої ради Фармцентру МОЗ України;
- голови Українського національного організаційного комітету 3-го Конгресу стоматологів Європи (3rd Pan-European Dental Congress), 9–11 грудня 2009, Київ, який проводився під егідою Європейської організації FDI (фото 5).

Фото 5. Член робочої групи ERO-FDI 2007 рік

У науковому доробку професора Косенка понад 300 наукових праць: 15 монографій, 22 науково-методичні праці, 13 стоматологічних книжок, 20 авторських свідоцтв, 19 патентів та ін.

Основними напрямками наукової діяльності Костянтина Миколайовича були розробки основ профілактики карієсу зубів та захворювань пародонту та сіалотрофічної концепції патогенезу захворювань ротової порожнини, обґрунтування науково-організаційних основ з реформування стоматологічної допомоги населенню України. Під керівництвом Костянтина Миколайовича було створено національний банк даних про

рівень захворюваності, проведено моніторинг цих даних, визначено тенденції захворюваності на карієс у регіонах з урахуванням екологічної та економічної ситуації. За його участю розроблено пакет документів з реформування стоматологічних допомоги населенню України. Він є редактором Стандартів з надання стоматологічної допомоги населенню України.

За свою наукову кар'єру Константин Миколайович написав 19 патентів.

Основні патенти:

«Спосіб лікування хронічного кандидозу слизової оболонки порожнини рота».

«Полоскання для порожнини рота».

«Спосіб лікування хронічного періодонтиту апікального у осіб із запальними захворюваннями пародонта».

«Гель для порожнини рота».

«Зубний еліксир».

Основні наукові праці:

«Стан стоматологічної допомоги та перспективи її розвитку» (2000 р.).

«Спосіб мінералізації зубів – технологія «Габітус»» (2002 р.).

«Профілактична гігієна порожнини рота» (2003 р.).

«Методичне керівництво для стоматологів по впровадженню комплексної системи профілактики стоматологічних захворювань у дитячого населення України» (2006).

«Алгоритми надання амбулаторно-поліклінічної стоматологічної допомоги» (2008).

Константин Миколайович також був науковим керівником 22 кандидатів медичних наук та 4 докторів медичних наук:

д.мед.н., проф. **Самойленко Андрій Валерійович** на сьогоднішній день є завідувачем кафедри терапевтичної стоматології у державному Дніпровському медичному університеті і головою Проблемної комісії «Стоматологія» академії;

д.мед.н., проф. **Мазур Ірина Петрівна** з 2010 року і на сьогоднішній день представник України у Всесвітній федерації стоматологів, з 2021 року Член Міжнародної Стоматологічної Академії;

д.мед.н., проф. **Чумакова Юлія Геннадіївна** лікар пародонтолог вищої категорії, генеральний секретар Асоціації лікарів-пародонтологів України, член Європейської Федерації Пародонтологів;

д.мед.н., проф. **Глазунов Олег Анатолійович** з вересня 2011 р. обіймає посаду завідувача кафедри стоматології факультету післядипломної

освіти (ФПО) ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України».

Останні роки життя К.М. Косенко проводив роботу в якості:

- постійного представника України у Всесвітній федерації стоматологів (FDI);
- члену Міжнародної стоматологічної Академії (з жовтня 2007 р.);
- голови проблемної комісії МОЗ та АМН України з стоматології (з 2001 р);
- заступника голови спеціалізованої ради по захисту докторських і кандидатських дисертацій за спеціальністю «стоматологія»;
- члена Вченої ради МОЗ та НАМН України;
- головного редактора і члена редакційної ради багатьох українських стоматологічних журналів.

Держава гідно оцінила заслуги Косенка К.М.: був нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед Українським народом» (квітень 2003) і Орденом «За заслуги» III ступеня (жовтень 2008). (фото 6).

Фото 6. Зі співробітниками кафедри терапевтичної стоматології ОНМедУ

Минуло вже 10 років від дня смерті цього великого вченого, а ми – його учні, колеги, соратники досі згадуємо його з повагою та вдячністю. Ось такі зворушливі слова сказав теперішній завідувач кафедри терапевтичної стоматології, доктор медичних наук, професор, Заслужений лікар України Скиба Василь Яковлевич про Костянтина Миколайовича:

«Світла пам'ять про доктора медичних наук, професора, Заслуженого діяча науки та техніки України Костянтина Миколайовича Косенка у мене збережеться на довгі роки. Він був як айсберг у стоматології, вершину якого бачили багато хто, а все інше відчувала його сім'я, колектив, в якому він працював, і ті, з ким він тісно спілкувався та дружив. Він для мене був другом.

Для мене було щастям спілкуватися з Костянтином Миколайовичем, який був гордістю вітчизняної стоматології. Спілкуючись із ним, ми з великою увагою слухали його виступи на різних з'їздах, конференціях, засіданнях Спеціалізованої Вченої ради при ДУ «Інститут стоматології та щелепно-лицьової хірургії НАМН України» і багато чого навчилися. За багато років спілкування з ним у нас залишилося добре враження про нього не лише як про вченого, а й як чудового лікаря, співрозмовника на різні теми з питань стоматології, спорту, які його загартували. Він усе своє життя присвятив науці, що вимагало від нього великої наполегливої праці протягом багатьох років.

Життя Костянтина Миколайовича – один із найпереконливіших прикладів того, до яких

висот може піднятися людина завдяки систематичній інтелектуальній праці, не втрачаючи при цьому людяності та доброзичливого ставлення до оточуючих.»

Професор Косенко Костянтин Миколайович пішов з життя 29 грудня 2013 року. За своє життя він зробив немалий внесок у розвиток сучасної стоматології в Україні. Його трудами сьогодні користуються як студенти, так і молоді фахівці, та на основі його праць побудовані подальші вклади у стоматологію. Костянтин Миколайович був неймовірною людиною відданою своїй професії, присвятив все своє життя розвитку стоматології як науки, надихав своєю працею нові покоління фахівців, був професіоналом свого діла й просто гідною людиною з великої літери.